

Monitoring wód powierzchniowych

Ustawa - Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 roku (z późniejszymi zmianami) w art. 155a. określa kompetencje w zakresie monitoringu wód, w następujący sposób:

1. *Monitoring wód ma na celu pozyskanie informacji o stanie:*

1) *wód powierzchniowych i stanie wód podziemnych oraz obszarów chronionych, o których mowa w art. 113 ust. 4, na potrzeby planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągnięcia celów środowiskowych;*

2) *wód morskich na potrzeby oceny osiągnięcia celów środowiskowych dla wód morskich oraz bieżącej oceny stanu środowiska wód morskich.*

2. *Badania i oceny stanu wód powierzchniowych, stanu wód podziemnych oraz obszarów chronionych, o których mowa w art. 113 ust. 4, dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska.*

3. *Wojewódzki inspektor ochrony środowiska wykonuje badania wód powierzchniowych w zakresie elementów fizykochemicznych, chemicznych i biologicznych.*

4. *Państwowa służba hydrologiczno-meteorologiczna wykonuje badania wód powierzchniowych w zakresie elementów hydrologicznych i morfologicznych i przekazuje wyniki tych badań właściwym wojewódzkim inspektorom ochrony środowiska na potrzeby oceny stanu wód powierzchniowych, oceny stanu wód podziemnych oraz oceny obszarów chronionych, o których mowa w art. 113 ust. 4.*

4a. *Wojewódzki inspektor ochrony środowiska prowadzi obserwacje elementów hydromorfologicznych na potrzeby oceny stanu ekologicznego.*

5. *Państwowa służba hydrogeologiczna wykonuje badania i ocenia stan wód podziemnych w zakresie elementów fizykochemicznych i ilościowych.*

6. *W uzasadnionych przypadkach wojewódzki inspektor ochrony środowiska wykonuje, w uzgodnieniu z państwową służbą hydrogeologiczną, uzupełniające badania wód podziemnych w zakresie elementów fizykochemicznych, a wyniki tych badań przekazuje, za pośrednictwem Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, państwowej służbie hydrogeologicznej.*

6a. *Wojewódzki inspektor ochrony środowiska dokonuje, na podstawie wyników badań i obserwacji, o których mowa w ust. 3 i 4a, oraz z wykorzystaniem wyników badań, o których mowa w ust. 4, oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych dla obszaru województwa, z uwzględnieniem wód przejściowych i przybrzeżnych.*

7. *Główny Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje, na podstawie wyników badań i obserwacji, o których mowa w ust. 3-6, oraz wyników ocen, o których mowa w ust. 6a, kompleksowej oceny stanu wód na obszarach dorzeczy oraz, jeżeli jest to uzasadnione specyfiką badań, wykonuje badania, o których mowa w ust. 2.*

8. *Główny Inspektor Ochrony Środowiska, Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej i Główny Inspektor Sanitarny ustalają, w drodze porozumienia, rodzaj, zakres i sposób nieodpłatnego przekazywania informacji niezbędnych do oceny i klasyfikacji wody w kąpielisku.*

9. *Inspekcja Ochrony Środowiska prowadzi monitoring wód, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, współpracując z organami administracji morskiej oraz organami administracji rybołówstwa morskiego.*

Monitoring wód powierzchniowych, prowadzony przez Inspekcję Ochrony Środowiska, określają w szczególności rozporządzenia wykonawcze do ustawy – Prawo wodne, tj.:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (**Dz.U. 2011 nr 258 poz. 1550**) **wraz ze zmianami wprowadzonymi przez** rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (**Dz.U. z dnia 16 grudnia 2013 poz. 1558**);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (**Dz.U. 2011 nr 257 poz. 1545**).

Monitoring wód powierzchniowych ma na celu dostarczenie informacji na potrzeby m.in.:

- klasyfikacji stanu jednolitych części wód,
- uzupełnienia i zatwierdzania procedury oceny ryzyka nie osiągnięcia przez jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) celów środowiskowych,

- efektywnego i skutecznego projektowania programów monitoringu,
- dostarczenie zarządzającemu danych o jakości wód, w określonym zakresie, ustalonym formacie i w odpowiednim czasie, umożliwiającym wykorzystanie ich w kolejnych pracach planistycznych,
- oceny długoterminowych zmian warunków naturalnych,
- oceny długoterminowych zmian wynikających z działalności antropogenicznej prowadzonej na szeroką skalę,
- szacowania ładunku zanieczyszczeń przekraczających granice państw lub odprowadzanych do morza,
- oceny zmian stanu jednolitych części wód, wyznaczonych jako zagrożone nieosiągnięciem wyznaczonych celów środowiskowych, które to zmiany są wynikiem zastosowania działań mających na celu poprawę lub zapobieganie pogorszeniu się stanu tych wód,
- ustalenia przyczyn nieosiągnięcia przez jednolite części wód celów środowiskowych, w przypadku gdy przyczyny te nie zostały uprzednio ustalone,
- określania wielkości i oddziaływania przypadkowego zanieczyszczenia,
- oceny spełnienia norm i osiągnięcia celów ustanowionych dla obszarów chronionych.

Monitoring wód powierzchniowych, obejmuje następujące kategorie wód: rzeki (w tym zbiorniki zaporowe), jeziora, wody przejściowe i przybrzeżne oraz prowadzony jest w 4 rodzajach monitoringu:

- a) diagnostycznym,
- b) operacyjnym,
- c) badawczym,
- d) obszarów chronionych.

Zakres realizowanych badań jest pochodną rodzaju monitoringu, kategorii wód, typu jednolitej części wód oraz wymagań związanych z funkcją, jaką pełni punkt pomiarowo-kontrolny.

Monitoring diagnostyczny

Celem monitoringu diagnostycznego jest ustanowienie spójnego i kompleksowego przeglądu stanu wód na każdym obszarze dorzecza, w wyniku którego możliwe będzie sklasyfikowanie wszystkich jednolitych części wód powierzchniowych poprzez przypisanie ich do jednej z pięciu klas stanu/potencjału ekologicznego, dwóch klas stanu chemicznego i dwóch klas stanu. Monitoring diagnostyczny powinien być przeprowadzany w wystarczającej liczbie jednolitych części wód powierzchniowych, aby umożliwić ocenę ogólnego stanu wód powierzchniowych w obrębie każdej zlewni lub podzlewni na obszarze dorzecza. Monitoring diagnostyczny dostarcza również informacji na temat długoterminowych zmian naturalnych oraz długoterminowych zmian wynikających z działalności antropogenicznej prowadzonej na szeroką skalę.

Monitoring operacyjny

Monitoring operacyjny służy określaniu stanu tych części wód, w przypadku których uznano, że istnieje ryzyko, iż cele środowiskowe wyznaczone dla tych wód nie zostaną osiągnięte. Jest on również wykorzystywany w ocenie zmian stanu wód wynikających z realizacji programów działań. Monitoring operacyjny musi być realizowany w odniesieniu do wszystkich jednolitych części wód, w przypadku których uznano, w wyniku przeglądu wpływu działalności człowieka i/lub na podstawie wyników monitoringu diagnostycznego, że istnieje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych. Monitoring ten musi również objąć wszystkie części wód, do których odprowadzane są substancje priorytetowe. Należy również objąć monitoringiem operacyjnym te JCWP, w których monitoring diagnostyczny wykazał przekroczenie środowiskowych norm jakości lub granic dobrego stanu dla substancji priorytetowych i dla substancji z grupy specyficznych zanieczyszczeń syntetycznych i niesyntetycznych.

Monitoring badawczy

Monitoring badawczy realizowany jest w specyficznych sytuacjach określonych w rozporządzeniu. Wyniki monitoringu badawczego są wykorzystywane m.in. do określenia skutków przypadkowego zanieczyszczenia, uzupełnienia informacji o stanie wód oraz do wypełnienia zobowiązań międzynarodowych, gdy zobowiązania te wychodzą poza ramy monitoringu diagnostycznego i operacyjnego.

Monitoring obszarów chronionych

Monitorowanie obszarów chronionych ma charakter uzupełniający do monitoringu stanu JCWP (monitoringu diagnostycznego, monitoringu operacyjnego). Obecnie monitoring obszarów chronionych jest prowadzony dla JCWP:

- przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia,
- przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,

- występujące na obszarach przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, w tym gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym,
- występujące na obszarach wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych,
- występujące na obszarach narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych

Monitoring prowadzony jest w cyklach powiązanych ściśle z cyklem gospodarowania wodami (6-letnie). Aktualny cykl wodny to okres lat 2010-2015. Zatem projektowanie programów monitoringu jest także dostosowane do cyklu planistycznego. Zgodnie z RDW, mapa sieci punktów pomiarowo-kontrolnych monitoringu wód jest elementem planów gospodarowania wodami (PGW) i, wraz z pozostałymi informacjami zawartymi w planach, jest przekazywana do Komisji Europejskiej w ramach obowiązków raportowych. Opracowany program monitoringu wód jest programem 6-letnim. Przyjęcie takiej formuły powoduje, że Polska może włączyć do raportu dla Komisji pełną, kompleksową informację o monitoringu wód w okresie objętym PGW, co nie wyklucza jednocześnie możliwości jej aktualizacji po realizacji pierwszego trzyletniego cyklu monitoringowego (aktualizacja w przypadku aktualnego cyklu została dokonana po zrealizowaniu programu na lata 2010-2012). Prace aktualizacyjne powinny zostać przeprowadzone w ostatnim roku pierwszego trzyletniego cyklu monitoringu (w przypadku aktualnego cyklu zostały przeprowadzone w 2013 roku). W kolejnym cyklu wodnym możliwości aktualizacji, po realizacji pierwszego trzyletniego cyklu monitoringowego, przypadają po zrealizowaniu programu na lata 2016-2018.

Informacje na temat realizowanych prac w zakresie monitoringu stanu wód (raporty, oceny) znajdują się na stronie głównej GIOŚ w zakładce: *Państwowy Monitoring Środowiska*

Na stronach internetowych poszczególnych WIOŚ znajdują się informacje nt. planowanych i realizowanych przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska programów monitoringu oraz wykonywanych badań i ocen w zakresie monitoringu stanu wód.